

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Grafikai művek szerzői jogi védelme, felhasználása

Ügyszám: SZJSZT 9/2006

A bíróság által feltett kérdések:

1. A felperes rajzai eredeti, önálló szerzői műnek minősülnek-e, vagy sem, azok önálló szellemi alkotásnak tekinthetőek-e?
2. A peres felek közötti megállapodásnak részét képezhette-e a felhasználással összefüggő felhasználó által megfizetendő szerzői jogdíj, vagy sem?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

A bíróság által feltett két kérdés összefügg egymással, amennyiben a második kérdés csak akkor lehet releváns, ha az első kérdésre a válasz pozitív.

Ad 1. A szerzői jogi oltalom feltételeit a Szerzői jogról szóló 1999. LXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.) a következőképpen határozza meg:

„1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:
[...]

h) a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyvmás útján van vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve, [...]

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.”

Ez azt jelenti, hogy a szerzői jogi védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs és nem is lehet. Az eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az feltétele, hogy a mű ne legyen egy másik mű szolgai másolata.

K. Z. grafikai műveiről a fentiek alapján mindenképpen elmondható, hogy egyéni, eredeti jelleggel bírnak. Így tehát azokat keletkezésüktől, megalkotásuktól fogva megilleti a szerzői jogi védelem. Nem állja meg a helyét az alperes azon érvelése, miszerint a grafikus nem eredeti elgondoláson alapuló képzőművészeti alkotást hozott létre, hanem a kiadó, mint megrendelő által adott szempontok alapján alkalmazott grafikát készített, mivel az egyéni, eredeti jellegnek a művön magán, ahogy az a külvilágban megjelenik, kell kifejeződnie, és nem a mű tartalmán kell fennállnia. A szerzői jog nem védi az ötletet.

Az Szt. 4. § (1) bekezdés értelmében a szerzői jog azt illeti meg, aki a művet megalkotta, ő tehát a szerző. Ez azt jelenti, hogy a szerzői vagyoni jogok átruházása vagy azok átszállása sem jelenti azt, hogy a vagyoni jogok megszerzője, a művet megalkotó személy helyébe, mint szerző lépne. Ennek az elvnek felel meg az Szt. 9. § (6) bekezdése, amikor kimondja, hogy a vagyoni jogok megszerzője, ellenkező kikötés hiányában a vagyoni jogokkal rendelkezhet. A 9. § ki is zárja, hogy a szerzői jogot a maga teljességében átruházzák, hiszen a személyhez fűződő jogokat átruházni nem lehet.

Ad 2. A szerző a vagyoni jogainak gyakorlását szerződéssel másnak átengedheti. Az Szt. 9. § (6) bekezdése kimondja, hogy a vagyoni jogok a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel átruházhatók. A vagyoni jogokat megszerzők tehát származékos módon szerezhetnek jogokat a törvény keretei között. A származékos jogszerzés azonban nem befolyásolja a művet megalkotó személy szerzői jogi minőségét, az tehát a vagyoni jogok átengedése esetén is fennmarad.

A szerző vagyoni jogait tipikusan felhasználási szerződés útján engedi át. A felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad a művének felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni (Szt. 42. § (1) bekezdés).

Jelen esetben jövőben megalkotandó műre kötött felhasználási szerződésről beszélhetünk. Ilyenkor a szerződés teljesítéséhez szükséges az, hogy a szerző a művet megalkossa és azt vagy annak egy másolatát a felhasználónak átadja. A szerző az átadással gyakorolja egyik személyhez fűződő jogát, a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulás jogát. Az átadás egyben a felhasználási jog szerződésszerű gyakorlásának lehetővé tétele, a szerződés szükségszerű eleme. Ebből következik és fontos kihangsúlyozni, hogy az átadás nem polgári jogi értelmében vett tulajdonátruházás, hanem kizárólagos célja a szerzői jogi felhasználás lehetővé tétele. (Az átadás-átvétel eljárását egyébként az Szt. 49. §-a részletesen szabályozza.)

A felhasználási szerződés alapján – jövőben megalkotandó mű esetén is – a felhasználó díjat köteles fizetni. A felhasználási szerződés alapján fizetett díjat szokták szerzői jogdíjnak is nevezni, holott a kettő nem minden esetben esik egybe. A felhasználási szerződés alapján fizetett díj akkor egyenlő a szerzői jogdíjjal, ha a felhasználási szerződés már elkészült műre vonatkozik, amelyet a felhasználó változatlanul kíván felhasználni. Ilyenkor átadásra sincs szükség, hiszen a már nyilvánosságra hozott műhöz a felhasználó máshonnan is hozzáférhet. Ha azonban a szerzőnek a felhasználási szerződés teljesítéséhez még meg kell alkotnia művet, akkor a díj magában foglalja egyrészt a megalkotásnak, tehát a „megbízás” teljesítésének a díját, másrészt pedig a felhasználási jog átengedéséért járó szerzői jogdíjat is. Ebben az esetben a felek megállapodásán múlik, hogy külön tételesen meghatározzák-e a felhasználási díjat összetevő részeket vagy sem.

Jelen esetben K. Z. az M. Kft-vel jövőben megalkotandó műre kötött felhasználási szerződést. A felhasználási szerződés azonban lényeges alaki hibában szenved, ugyanis elmaradt annak írásba foglalása. Az Szt. 45. § (1) bekezdése értelmében a felhasználási szerződést írásba kell foglalni. Az írásba foglalás elmaradása a szerződés semmisségét eredményezi (Ptk. 217. § (1) bekezdés). A Ptk. 237. § (1) bekezdése értelmében érvénytelen szerződés esetében a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani. Ha ez azonban nem lehetséges, a bíróság a szerződést a határozathozatalig hatályossá nyilvánítja (Ptk. 237. § (2) bekezdés). Ebben a bírói gyakorlat is következetes.

Az azonban, hogy vállalkozási vagy, hogy szerzői jogi felhasználási szerződésről van-e szó nem aszerint dől el, hogy a felek a megállapodást minek nevezik, hiszen a szerződést a bíróság nem a felek által annak adott elnevezés, hanem annak tartalma alapján ítéli meg. Így, amennyiben a szerződés tárgya szerzői jogi mű, akkor a szerződés felhasználási szerződés és nem vállalkozási szerződés, még abban az esetben is, ha azt az alakítás megsértésével kötötték. Miután az 1.) pontban megállapításra került, hogy K. Z. grafikái szerzői jogi művek, ezért a felek közti megállapodás felhasználási szerződés.

Mivel K. Z. a művet elkészítette, azokat a felhasználónak átadta és a felhasználó azokat már fel is használta, ezért az eredeti állapot helyreállítása nem lehetséges, a szerződést tehát hatályossá kell nyilvánítani.

A hatályossá nyilvánítás következtében végül meg kell vizsgálni, hogy a szerző által eddig kapott díj az alkotásával és annak felhasználásával arányban áll-e. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a megállapodott felhasználási díj a szerző által nyújtott teljesítménnyel arányban áll.

Budapest, 2006. április 13.

dr. Debreczenyi Ferenc
a tanács elnöke

dr. Lendvai Zsófia
a tanács előadó tagja

Banga Ferenc
a tanács szavazó tagja